

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Cílem je včas vyhledávat potenciálně neúspěšné žáky a vytvořit podmínky ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Jeho řešení si vyžaduje náročnou práci s dítětem a často také s rodinou dítěte. Příčinou mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, jejich motivace a výkonnosti, ale také rodinná výchova. Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole. Neprospěch tedy je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat a podchytit. Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky. Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb. ve znění pozdějších zákonů a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte – úroveň rozumových schopností, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina - nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

2. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování – záškoláctví, útky ze školy nebo z domova
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

3. Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

4. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Škola vždy úzce spolupracuje s rodiči, pravidelně je informuje o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu a zároveň sleduje plnění žákovy domácí přípravy.

Motivace a zvyšování sebedůvěry

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání

Pedagogičtí pracovníci předcházejí školní neúspěšnosti tím, že

- znají žakovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žakovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny dle domluvy

V případě potřeby je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC.
2. Žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole.

5. Doporučené postupy při řešení školní neúspěšnosti:

a) Zvýšená spolupráce s rodiči - podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího – diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení),

b) Přímá podpora neúspěšného žáka ve výuce učitelem

- pozorování žáka při výuce, aktivizační metody, hodnocení přístupu
- konzultace zjištěného stavu s ostatními vyučujícími - hledání příčin neúspěšnosti se žákem a jeho zákonnými zástupci
- volba vhodných forem a metod práce – individualizace přístupu, stanovení minimálního obsahu učiva, užívání podpůrných aktivit, pomůcek - individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny
- pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva - nabídka doučování

c) školní metodik prevence, výchovný poradce - poskytují pedagogickým pracovníkům podporu zejména:

- komunikace s neúspěšným žákem
- komunikace se zákonnými zástupci
- podpora vztahu vyučujícího a žáka
- komunikace s odbornými pracovišti (PPP, SPC atd.)

- metodická podporu při práci s žáky, náslechy v hodinách

Plán pedagogické podpory

Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán – plán pedagogické podpory

- a) vypracování plánu pedagogické podpory.

Ředitelka školy vypracuje ve spolupráci s dalším pedagogem plán pedagogické podpory. Plán je založen na individuálním přístupu k žákovi (přiměřená časová dotace k vypracování úkolů, ověření pochopení zadání úlohy, poskytování zpětné vazby, preferování ústní formy ověřování znalostí, zadávání vhodných cvičení k zopakování a upevnění učiva atd.). Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

- b) vyhodnocení plánu pedagogické podpory a další postupy.

V případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště – např. PPP, SPC apod. Na základě doporučení školského poradenského zařízení. jsou žákovi poskytnuta potřebná podpůrná opatření (zohlednění potíží, individualizace, úprava metod a forem výuky, pedagogická intervence, předmět speciálně pedagogické péče, pomoc asistenta pedagoga atd.).